



บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ และเป็นตัวเร่งสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพราะเป้าหมายของการศึกษาก็คือผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพให้กับสังคมไทย ในสภาพปัจจุบันประเทศไทยกำลังมีความต้องการอย่างรีบด่วนในการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม การศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงมีความสำคัญ และมีบทบาทในการพัฒนาอย่างยิ่ง เพราะสถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่ผลิตกำลังคนระดับสูง ซึ่งมีบทบาทในการเป็นผู้นำในการพัฒนาประเทศ (ธนู แสงศักดิ์ ๒๕๐๗ : ๒๒-๒๓)

การศึกษาในระดับอุดมศึกษา เป็นการศึกษาสำหรับคนวัยหนึ่งโดยเฉพาะ คือวัยที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่ หรือเป็นผู้ใหญ่แล้ว (ไพฑูริย์ สินดารัตน์ ๒๕๒๐ : ๒) ฉะนั้นการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงมุ่งพัฒนาความเจริญงอกงามทางสติปัญญา และความคิดสำหรับคนวัยจะเป็นผู้ใหญ่แล้วดังกล่าว การจัดสถาบันการศึกษาเพื่อคนในวัยนี้มีอยู่หลายรูปแบบ หลายลักษณะ เพราะคนที่เป็นผู้ใหญ่ย่อมมีกิจกรรมหลายอย่างหลายประเภท ที่เห็นได้ชัดในระบบปัจจุบันจัดเป็นมหาวิทยาลัย วิทยาลัย หรือสถาบัน มีทั้งระดับที่ให้การศึกษาระดับปริญญาและต่ำกว่าปริญญา

เป็นที่ยอมรับกันว่า ในบรรดาภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา อันประกอบด้วย การสอน การวิจัย และการบริการชุมชนนั้น หน้าที่หลักของอาจารย์คือ การสอน (พรชูลี คุณานุกร, ไพฑูริย์ สินดารัตน์, บรรณาธิการ ๒๕๒๓ : ๒๐๐) เนื่องจากการสอนเป็นงานหลักของสถาบันอุดมศึกษา และเป็นงานที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษาตามหลักสูตรนั้น ๆ อาจารย์เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรงและมากที่สุด คุณลักษณะบางประการและสมรรถภาพในการสอนของอาจารย์จะส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนของผู้เรียน ฉะนั้นจึงควรจะได้มีการประเมินการสอนของอาจารย์ ซึ่งอาจจะกระทำได้ โดยตัวอาจารย์ผู้สอนเอง หรือโดยตัวผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อจุดมุ่งหมายในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาให้เหมาะสมอยู่เสมอ

วิทยาลัยพลศึกษาซึ่งตั้งกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ ๑๔ แห่งเป็นสถาบันฝึกหัดครูที่ทำหน้าที่ผลิตครูพลศึกษาและสุขศึกษา ออกไปอบรมสั่งสอนเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและคุณธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อออกไปสอนในโรงเรียนชนบท (วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ๒๕๒๓ : ๑) การผลิตครูของวิทยาลัยพลศึกษา หากพิจารณาตามภาระหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาแล้ว การสอนเป็นงานหลักที่เป็นหัวใจสำคัญซึ่งหมายถึงการถ่ายทอดความรู้ อันนับว่าเป็นภาระหน้าที่อันถูกต้องชอบธรรมอย่างหนึ่ง (พิทยา สายหู ๒๕๑๗ : บ.๔๔) ประสิทธิภาพในการสอนของอาจารย์ขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้อันเป็นองค์ประกอบที่จะส่งผลต่อคุณภาพของนักศึกษาที่จะออกไปเป็นครูในอนาคต การสอนของอาจารย์เป็นสิ่งสำคัญที่จะสะท้อนให้เห็นถึงมาตรฐานการศึกษาในแต่ละสถาบันได้เป็นอย่างดี วิชัย ทิสสระ (๒๕๑๔ : ๑๖๔) ได้กล่าวว่า สมรรถภาพทางการสอนของอาจารย์เป็นตัวแปรสำคัญประการหนึ่งที่จะส่งผลต่อผู้เรียน ถ้าการสอนของอาจารย์ดี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก็จะดีตามไปด้วย

ปัจจุบันการสอนของอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูต่าง ๆ ยังไม่เหมาะสม ดังจะเห็นได้จากคำวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการสอนของอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูอยู่เนือง ๆ ว่า อาจารย์มักจะสอนตามที่ตนถูกสอนมา (วรวิทย์ วตินสรการ ๒๕๑๖ : ๒๔๑) และนอกจากนี้ ครูอาจารย์จำนวนไม่น้อยใช้วิธีสอนที่ไม่เหมาะสม ใช้การสอนแบบเดียวกันกับการสอนในระดับมัธยมศึกษาหรือประถมศึกษา คือการบอกให้จดคำตอบ ไม่มีการเตรียมการสอนอย่างเพียงพอ และไม่รับผิดชอบต่อการสอน เป็นต้น ทำให้นักศึกษาที่จบออกไปมีความรู้ความชำนาญในการลอกเลียนแบบเท่านั้น (รัตนโกสินทร์ ๒๕๑๖ : ๕๖-๕๗)

ชัยวัฒน์ ปัทมพงษ์ (๒๕๑๖ : ๓๒) ได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ครูอาจารย์ส่วนใหญ่มีวิธีสอนที่ถือเป็นแบบอย่างที่ดีไม่ได้ แต่สอนเพื่อหวังคำตอบแทนมากกว่า จึงทำให้เมื่อเรียนครูจบไปแล้ว สอนวิชาอะไรก็ได้ แต่สอนได้ไม่ดีเลย

ในสถาบันฝึกหัดครู มีอาจารย์ผู้สอนจำนวนไม่น้อยที่ขาดประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกหัดครู เช่น ไม่เคยเรียนวิชาการศึกษา ไม่มีประสบการณ์ในการสอนในระดับที่จะผลิตนักศึกษาออกไปสอน และในการสอนอาจารย์ผู้สอนใช้การบรรยายเป็นหลัก แม้กระทั่งในวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอน (ธีระ รุณเจริญ ๒๕๒๑ : ๒๔)

เจลิยว บุรีภักดิ์ และคณะ (๒๕๒๑ : ๓๖๗) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดี พบว่าความสำคัญของครูอยู่ที่บทบาทการสอน และการประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี นอกจากนี้จากรายงานการสัมมนาเรื่อง ปัญหาของการฝึกหัดครูในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ ตอนหนึ่งได้ยอมรับว่า อาจารย์ในสถานศึกษาฝึกหัดครู ยังไม่เป็นผู้ชำนาญในด้านการสอนเท่าที่ควร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ๒๕๑๔ : ๕๑) ซึ่งอาจหมายความว่าพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ หรือวิธีสอนที่อาจารย์ใช้สอนยังไม่เหมาะสมและไม่เป็นแบบอย่างที่ดีของนักศึกษาฝึกหัดครู จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจว่า ปัจจุบันพฤติกรรมการสอนของอาจารย์วิทยาลัยพลศึกษา และวิธีสอนที่อาจารย์ใช้มีแนวโน้มเป็นอย่างไร สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาหรือไม่เพียงไร

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์สอนอยู่ในวิทยาลัยพลศึกษา สังเกตได้ว่ายังขาดข้อมูลสำคัญบางประการที่จะนำมาใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนในวิทยาลัย ยังไม่มีบุคคลหรือหน่วยงานใดศึกษาพฤติกรรมการสอนของอาจารย์มาก่อน ผู้วิจัยจึงปรารถนาที่จะทำการสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมการสอนของอาจารย์วิทยาลัยพลศึกษา ซึ่งเป็นสถาบันที่มีลักษณะเฉพาะที่เน้นการสอนบางสาขาวิชา แตกต่างจากสถาบันผลิตครูอื่น ๆ เพราะกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นจริงในวิทยาลัยพลศึกษาเท่านั้น ที่จะบอกให้เราทราบว่า ผลผลิตของวิทยาลัยพลศึกษาเป็นอย่างไร

ข้อค้นพบจากการวิจัย นอกจากจะเป็นแนวทางสำหรับอาจารย์วิทยาลัยพลศึกษา ในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้นแล้ว ข้อค้นพบบางประการ อาจจะเป็นข้อมูลสำคัญส่วนหนึ่งที่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อวิทยาลัยพลศึกษา ในการพิจารณาถึงมาตรฐานการศึกษาในสถาบันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักดังต่อไปนี้

๑. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ เกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีความสำคัญในการสอน กับพฤติกรรมการสอนที่เกิดขึ้นจริง

๒. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์ และนักศึกษา เกี่ยวกับพฤติกรรม
ที่มีความสำคัญในการสอน

๓. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ จากผลการประเมินของ
อาจารย์ที่มีจำนวนปีในการสอนต่างกัน เกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีความสำคัญในการสอน กับ
พฤติกรรมการสอนที่เกิดขึ้นจริง

แนวเหตุผล ทฤษฎีที่สำคัญ

การตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาคำนิยามจากทฤษฎีทางจิตวิทยา
ที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น รวมทั้งศึกษาผลงานของการวิจัยที่กระทำกับตัวแปรในลักษณะคล้าย
กัน มาช่วยสนับสนุนการตั้งสมมติฐานดังนี้

สุชา จันทร์เอม และ สุรางค์ จันทร์เอม (๒๕๒๐ : ๑๑๓)

ได้อธิบายเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด แต่จะมีลักษณะไม่ลึกซึ้ง เช่นเดียวกับทัศนคติ และคนเราจะมี
ความคิดเห็นแตกต่างกันออกไป ซึ่ง ความคิดเห็นที่แตกต่างกันนี้เกิดจากอิทธิพลหลายอย่าง
ได้แก่

๑. อายุ ความคิดเห็นของคนจะเจริญขึ้นตามวัยและความเจริญเติบโตของ
ร่างกาย จากการไม่รู้ผิดรู้ถูกมา เป็นการเคารพเชื่อฟังและมีศีลธรรม ความรู้สึกเหล่านี้
เกิดจากประสบการณ์ที่มากขึ้น

๒. ระดับการศึกษา คนที่มีการศึกษาจะสามารถเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ
ให้กับตนเอง ความคิดเห็นและทัศนคติจะกว้างขวางขึ้น และลดอุปทานบางสิ่งบางอย่างได้

๓. ลักษณะอาชีพ ความคิดเห็นและทัศนคติย่อมเป็นไปตามอาชีพของบุคคล เช่น
บุคคลที่มีอาชีพที่สังคมยกย่อง จะมีความคิดเห็นและทัศนคติต่างกับคนที่มีฐานะด้อยในสังคม
(สุโท เจริญสุข ๒๕๒๑ : ๘๑-๘๖)

จะเห็นได้ว่า อิทธิพลที่เป็นสาเหตุให้ความคิดเห็นและทัศนคติของคนแตกต่างกัน
ดังกล่าวมีลักษณะใกล้เคียงกับทัศนะของ ไพบุญย์ อินทรวีชา (๒๕๒๓ : ๔๔)

ซึ่งกล่าวถึงองค์ประกอบที่ทำให้ความคิดเห็นของคนแตกต่างกัน คือ

- ๑. ลักษณะพื้น เพของครอบครัว
- ๒. อายุหรือวัยวุฒิ
- ๓. เชาวน์ หรือความฉลาดปราดเปรื่อง
- ๔. ระดับการศึกษา

จากแนวเหตุผลดังกล่าว แสดงว่า คนซึ่งมีอายุ ระดับการศึกษาและสถานภาพต่างกัน ความคิดเห็นย่อมแตกต่างกันด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวเหตุผลนี้มาตั้งเป็นสมมติฐานเพื่อการวิจัยว่าอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีความสำคัญในการสอนแตกต่างกัน

Centra (1978 : 35) ค้นพบว่าจากการให้นักศึกษาประเมินผลการสอนของอาจารย์โดย กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์จำนวน ๔๐๐ คน จาก ๑๐๐ วิทยาลัย ในอเมริกาที่ใช้ The Student Instruction Report สรุปผลว่า อาจารย์ที่สอนในปีแรก หรือปีที่สองจะมีประสิทธิภาพในการสอนน้อยที่สุด อาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอนโดยเฉลี่ย ๓-๑๒ ปี ได้รับการประเมินในระดับสูงที่สุด ในขณะที่อาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า ๑๒ ปี จะค่อย ๆ ลดประสิทธิภาพในการสอนลง จากการประเมินการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษาตามจำนวนปีของประสบการณ์ในการสอน

จากผลการวิจัยดังกล่าว จึงนำมาตั้งสมมติฐานว่าอาจารย์ที่มีจำนวนปีในการสอนต่างกันประเมินเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีความสำคัญในการสอน และพฤติกรรมการสอนที่เกิดขึ้นจริงแตกต่างกัน

สมมติฐานในการวิจัย

จากแนวทฤษฎีและการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำมาตั้งสมมติฐานดังต่อไปนี้

- ๑. อาจารย์ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีความสำคัญในการสอนต่างจากนักศึกษา
- ๒. อาจารย์ที่มีจำนวนปีในการสอนน้อย ประเมินพฤติกรรมที่มีความสำคัญในการสอน กับพฤติกรรมการสอนที่เกิดขึ้นจริงต่างจากอาจารย์ที่มีจำนวนปีในการสอนมาก

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ อาจารย์ที่กำลังปฏิบัติหน้าที่สอน และนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง ชั้นปีที่ ๑ และ ชั้นปีที่ ๒ ภาคปกติ จากวิทยาลัย พลศึกษา ซึ่งได้ศึกษาในภาคเรียนที่ ๒ ประจำปีการศึกษา ๒๕๒๔

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้อยู่บนรากฐานของข้อตกลงเบื้องต้น ดังนี้

๑. พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ คือ ธรรมชาติโดยทั่วไปของการสอนทั้งใน และนอกห้องเรียน ขณะที่มีการเรียนการสอนเท่านั้น
๒. พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ เป็นแบบกระสวนพฤติกรรมการสอนที่สังเกต เห็นได้ระหว่างทำการสอน และสามารถวัดได้ โดยใช้แบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale)

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

อาจารย์ หมายถึง อาจารย์ผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนประจำในวิทยาลัยพลศึกษา ใน ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๒๔

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง ชั้นปีที่ ๑ และ ชั้นปีที่ ๒ ภาคปกติของวิทยาลัยพลศึกษา

พฤติกรรมการสอน หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสอน วิธีการ การแสดง ออกทุกชนิดที่อาจารย์ใช้หรือปฏิบัติในการสอนแต่ละครั้ง ซึ่งครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพของผู้สอน ด้านการใช้สถานที่และอุปกรณ์ ด้านปรัชญาของการสอน ด้าน การปฏิบัติการสอน ด้านการมอบหมายงานให้ทำ ด้านการเสริมแรงทางการเรียน ด้าน การประเมินผล และนำข้อมูลย้อนกลับ ด้านการควบคุมวินัยในการเรียน และด้านปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

พฤติกรรมการสอนที่เกิดขึ้นจริง หมายถึง พฤติกรรมการสอนที่อาจารย์ ใช้หรือปฏิบัติในการสอนแต่ละครั้งในชั้นเรียนในระดับมาก หรือน้อย

วิทยาลัยพลศึกษา หมายถึง วิทยาลัยพลศึกษาสังกัดกรมพลศึกษา ซึ่งเปิดทำการสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง รวม ๑๔ วิทยาลัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะได้รับประโยชน์คือ

๑. จะช่วยให้อาจารย์ทราบความคิดเห็น และความต้องการของนักศึกษาต่อวิธีการสอนของอาจารย์ ซึ่งจะ เป็นข้อมูลหรือแนวทางในการพัฒนา และปรับปรุงการสอนของอาจารย์วิทยาลัยพลศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
๒. จะ เป็นแนวทางให้อาจารย์เลือกปลูกฝังพฤติกรรมการสอนที่เหมาะสมอันเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษาที่จะออกไปประกอบอาชีพครูต่อไป
๓. จะ เป็นแนวทางให้มีการประเมินคุณภาพของการเรียนการสอนในวิทยาลัยพลศึกษา
๔. จะ เป็นสิ่งกระตุ้นให้อาจารย์วิทยาลัยพลศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้พฤติกรรมการสอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย